

Wandelroute stadje Tholen

Na de bedijking van de Vijftienhonderdgemeten-polder is in de 13de eeuw de plaats Tholen ontstaan aan de zeedijk langs de Eendracht. Het ontstaan en de naam houden verband met de heffing van de watertol door de hertogen van Brabant.

Tholen kreeg in 1366 stadsrechten. Rond dat jaar is het stadje versterkt met muren, poorten en vesten. Tijdens de Tachtigjarige oorlog moesten de Middeleeuwse versterkingen van deze frontierstad van Zeeland plaats maken voor een geheel nieuw stervormig verdedigingsstelsel met wallen, bolwerken en vesten.

De ongeveer 3 km lange wandeling voert u niet alleen over de fraaie tot plantsoen herschapen wallen. Ook smalle straten met oude geveltjes zijn in deze route opgenomen en evenals de monumenten uw belangstelling waard. Wij hopen dat u een plezierige wandeling zult hebben.

U kunt parkeren bij de haven op de in 1978 gedempte zoute vest. Bij het houten "Praathuisje", waar de oude mannelijke bewoners elkaar de nieuwtjes vertellen, gaat u de wal over. Vroeger stond hier de Waterpoort.

Haven. Deze is na overstromingen in 1808 en 1825 in 1826 aangelegd in de zoute vestinggracht. De oude haven lag op de plaats waar nu de dijk en de parkeerplaats langs de Kaaij liggen. Op de dijk aan de kop van de haven staat een in 1614 in Middelburg

gegoten bronzen kanon op een rolpaard.

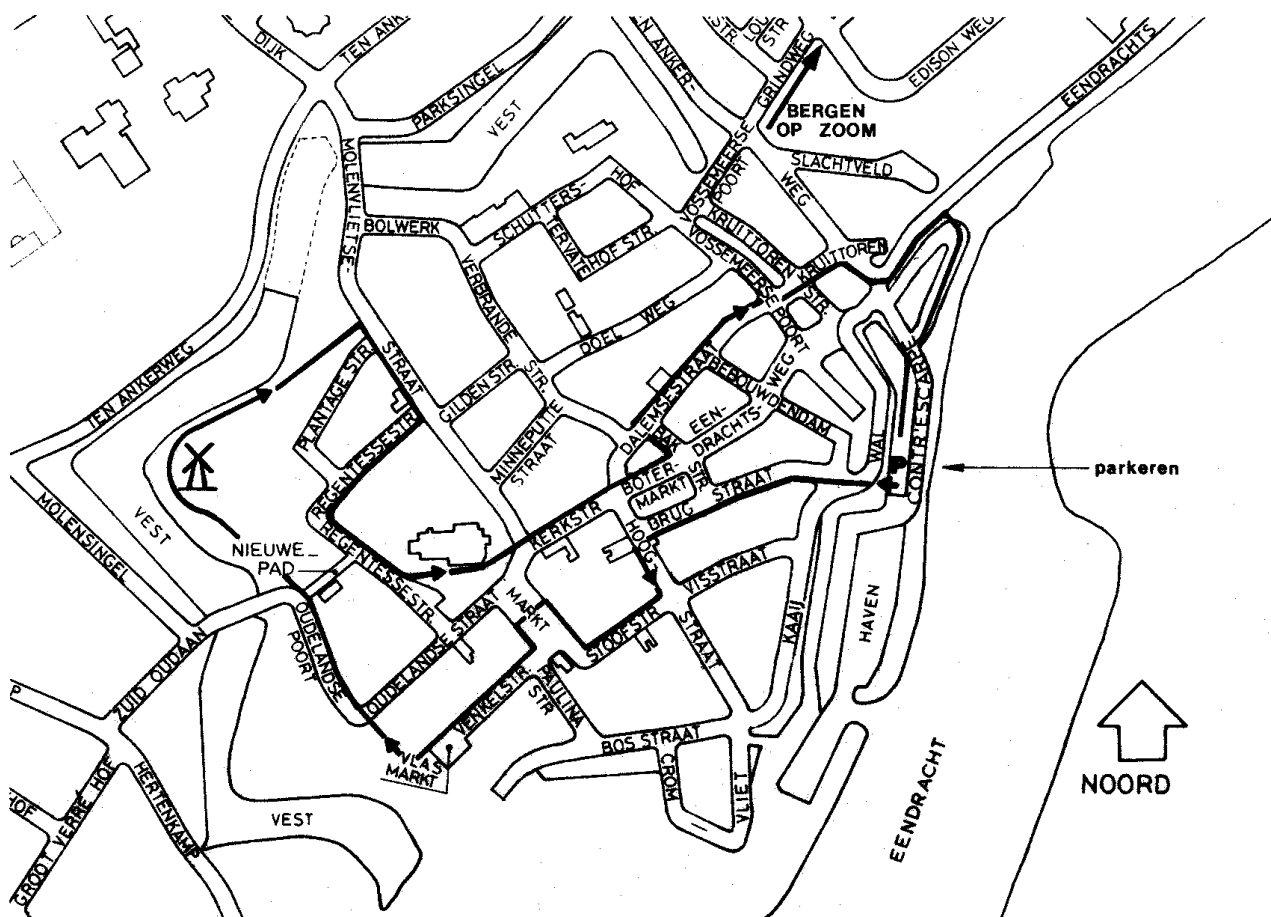
Brugstraat 16. Dit 18de eeuwse herenhuis met hardstenen stoep en fraaie voordeur heeft de afgelopen decennia vele bestemmingen gehad. Het was onder meer distributiekantoor, verenigingsgebouw en school. Nu is het weer een woonhuis.

Hoogstraat 12. Het stadhuis is na de grote stadsbrand rond 1460 gebouwd, mogelijk naar een ontwerp van Andries Keldermans of Evert Spoorwater. De gevel bevat 8 voetsteunen en baldakijnen. De beelden van de heren van Tholen zoals Jan van Blois en de graven van Holland en Zeeland zijn echter nooit geplaatst. Het hardstenen bordes is in 1758 vervaardigd door de Middelburgse steenhouwer Nicolaas Muts. Het carillon, dat ieder kwartier speelt, bevat de oudste beiaardklok van Nederland uit 1458 en 9 klokken van 1627. In het totaal hangen er 37 klokken in het torentje.

Op het pleintje voor het stadhuis werden misdadigers terecht. Het laatste doodvonnis werd hier in 1750 met het zwaard voltrokken.

Hoogstraat 13-15. In dit forse uit 1790 daterende patriciërshuis in Lodewijk XIV trant heeft in 1809 koning Lodewijk Napoleon overnacht. Op de hoek met de Visstraat staat het voormalige postkantoor dat in 1894 is gebouwd. Sinds 1990 is het een woonhuis.

Stoofstraat 5-7. Twee 17de eeuwse panden met trapegevels. De straatnaam en de naam van deze panden houden verband met de eerste Tholense meestoof die na 1380 aan deze straat zal zijn gebouwd. Hierin werden de wortels van de Rubia

tinctorum (Meekrap) bewerkt tot een rood poeder waarmee onder meer wollen stoffen werden geverfd.

Markt. De in 1900 gebouwde R.K.-kerk is inwendig fraai beschilderd. Het altaardoek is vervaardigd door de schilder Huib Luns, de vader van de minister van Buitenlandse zaken Jozef Luns.

De dubbele overdekte travalje of hoefstal herinnert aan de hoefsmederij die aan de Markt was gevestigd. In het plaveisel is een grote blauwe steen opgenomen die door de smid werd gebruikt om de gloeiend gestookte ijzeren velgen rond houten wagenwielen te leggen. Na het afkoelen met water zaten deze dan klemvast.

De recent gerestaureerde stadspomp is rond 1760 in Lodewijk XV stijl opgetrokken. De steenhouwer was Nicolaas Muts te Middelburg die ook het bordes van het stadhuis vervaardigde. Rond de Markt staan nog enige 17de en 18de eeuwse gevels. De gevels aan de noordkant zijn voor deel opgetrokken in oude stijl. Voordien stond hier de in 1838 gebouwde stadsschool. In het midden van de vorige eeuw was hier de ULO gevestigd.

Venkelstraat. Het straatje is in de zeventiger jaren gerenoveerd. Aan het eind staat aan de Vlasmarkt de romp van de in 1848 gebouwde korenmolen "De Verwachting". (Door het park verder.)

Oudelandsestraat. Op de hoek van deze straat en de Oudelandsepoort stond tot in de Tachtigjarige oorlog een Middeleeuwse poort, de St. Andriespoort.

Oudelandsepoort. In 1844 is hier een begin gemaakt met het egaliseren van de stadswallen en het aanleggen van de Wandeling. De bebouwing aan de westzijde dateert uit de tweede helft van de 19de eeuw.

Molen "De Hoop". Deze stenen walkorenmolen heeft het stadsbestuur in 1736 laten bouwen. In verband met de windbelemmering door de bomen op de singels is in de 19de eeuw de romp met 5.60 m verlengd. Hieraan dankt de molen, die geheel maalvaardig is, zijn slanke vorm.

Molenvlietsestraat. Deze tuinvijk is in de twintiger en dertiger jaren van de 20ste eeuw ontstaan in een onbebouwd deel van de stad.

Regentessestraat. Tegenover de kerk staat een zwaar in gele steen opgetrokken tot woonhuis verbouwd pakhuis dat in de 18de eeuw bij een grutterij behoorde, waar boekweit met een rosmolen werd gebroken en gemalen. De straatnaam herinnert aan het weeshuis dat hier van 1631 - 1786 stond. Deze instelling werd bestuurd door regenten en regentessen.

Ned. Herv. kerk. De uit de 14de eeuw daterende toren is in de 15de eeuw verhoogd tot 49 m. De grotendeels in steen overwelfde kruisbasiliek in Brabants gotische bouwtrant dateert met het dwarschip en enige aanbouwen uit de 15de en 16de eeuw. Het fraaie interieur bevat een preekstoel uit 1648. Het monumentale orgel is in 1832 gemaakt door Luitje en Jacob van Dam voor een kerk te Leeuwarden. Verder zijn er ruim

100 grafzerken. De tijdens de restauratie van 1946-1959 gevonden mummies zijn ondergebracht in het noorderportaal dat niet voor publiek toegankelijk is.

Kerkstraat 9-11. Het aan St. Laurens gewijde gasthuis is in 1314 gesticht voor het verlenen van onderdak aan arme reizigers. De kapel is gebouwd kort na de grote stadsbrand van 1452. Tijdens de Tachtigjarige oorlog werden hier soldaten verpleegd. Van 1631 tot de in 1975 voltooide restauratie waren er woningen in gevestigd.

Botermarkt. Deze werd in 1623 aangelegd om het aanzien van dit deel van het stadje te verbeteren. In 1928 is hier de straatwand doorgebroken en de Eendrachtsweg aangelegd als hoofdverbinding tussen de dat jaar gebouwde brug over de Eendracht en het eiland Tholen. De brug is in 1975 gesloopt.

Dalemsestraat. Evenals de Hoogstraat ligt deze straat op een zeedijk. Aan het eind van de straat stond de Middeleeuwse Vossemeersepoort. Het laatste restant van deze poort, de Kruittoren, is in 1817 afgebroken.

Contrescarp. De zoutkeet werd in 1765 gebouwd. Hier werd in grote metalen pannen tot 1901 het aangevoerde zout geraffineerd.

Achter de zoutkeet ligt het werfje van Van Duivendijk waar houten hoogaarzen en andere platbodems ambachtelijk worden hersteld.

Slikkenburg. Tegenover het stadje op de voormalige Brabantse oever van de Eendracht lag het hoornwerk Slikkenburg. Door de aanleg van het Schelde-Rijnkanaal (opengesteld in 1975) en de realisatie van het Waterfront is er nog maar weinig over van dit verdedigingswerk. Ook de veerstoep, die herinnerde aan de pont die hier tot 1928 voer, is door de bouw van de woningen verdwenen.

U bent nu weer op het beginpunt van de route. Wij hopen dat u een plezierig rondwandeling heeft gehad.

J.Z., 2003.

